

Компетентнісний підхід у професійній підготовці візажистів і стилістів волосся

Рябошапка Вікторія,

візажист-стиліст, викладач у сфері б'юті-індустрії,

власниця студії краси «KIVI Beauty»,

м. Одеса, Україна

Прийнято: 22.03.2023 | Опубліковано: 29.12.2023

***Анотація.** Актуальність дослідження зумовлено динамічним розвитком б'юті-індустрії, зростанням вимог до якості та безпеки професійних послуг, зокрема необхідністю підготовки фахівців, здатних ефективно діяти в умовах мінливого ринку праці. Виявлено, що традиційні моделі професійної підготовки візажистів і стилістів волосся не повною мірою відповідають сучасним професійним викликам, оскільки орієнтовані переважно на відтворення технологічних практик і недостатньо забезпечують формування інтегрованих професійних компетенцій. **Мета статті** полягає в уточненні та науковому обґрунтуванні змісту й педагогічних механізмів запровадження компетентнісної практики у професійній підготовці візажистів і стилістів волосся з урахуванням актуальних вимог б'юті-індустрії та потреб ринку праці. **Методи дослідження** охоплюють теоретичний аналіз наукових джерел і освітніх програм у сфері професійної освіти, логіко-структурне узагальнення методів формування професійних компетенцій, порівняльний аналіз організаційних моделей освітнього процесу та систематизацію педагогічних умов реалізації компетентнісної підготовки. **Результати дослідження** полягають у визначенні структури професійної компетентності візажистів і стилістів волосся, що містить фахово-технологічний, художньо-естетичний, комунікативний, організаційно-професійний та рефлексивно-адаптивний складники. З'ясовано педагогічні й організаційні чинники, що забезпечують результативність їхнього формування, зокрема інтеграцію практико орієнтованих завдань, модульну логіку навчання, процесуальне оцінювання*

та наближення освітнього середовища до реальних умов професійної діяльності. Виявлено основні науково-практичні проблеми впровадження компетентнісної практики, пов'язані з формалізацією результатів навчання, застарілістю змісту освітніх програм і недостатньою педагогічною готовністю викладачів. **Висновки** засвідчують, що компетентнісна практика є методологічно обґрунтованою основою модернізації професійної підготовки візажистів і стилістів волосся, оскільки забезпечує формування цілісної професійної готовності, адаптивності та конкурентоспроможності фахівців. Перспективи подальших досліджень пов'язані з емпіричною перевіркою ефективності компетентнісно орієнтованих освітніх моделей, розробленням індикаторів оцінювання рівня сформованості професійних компетенцій і використанням цифрових технологій для підтримки індивідуальних освітніх траєкторій у системі б'юті-освіти.

Ключові слова: професійна освіта, б'юті-індустрія, професійні компетенції, практико орієнтоване навчання, освітні програми, педагогічні умови, ринок праці.

Competency-based approach in the professional training of makeup artists and hair stylists

Viktorii Riaboshapka,

Makeup Artist & Hair Stylist, beauty industry instructor,

Owner of Beauty Studio «KIVI Beauty»,

Odessa, Ukraine

Abstract. *The study's relevance stems from the dynamic development of the beauty industry, the growing demand for the quality and safety of professional services, and the need to train specialists able to act effectively in a changing labour market. It has been established that traditional models of professional training for makeup artists and hair stylists do not fully meet modern professional challenges, as they are primarily focused on reproducing technical skills and do not adequately support the development of integrated professional competencies. The **purpose of the article** is to clarify and scientifically substantiate the content and pedagogical mechanisms for implementing a competency-based approach in the professional training of makeup artists and hair stylists, taking into account current requirements of the beauty industry and labour market needs. The **research methods** include a theoretical analysis of scientific sources and educational programs in the field of vocational education, a*

*logical-structural generalisation of approaches to the formation of professional competencies, a comparative analysis of organisational models of the educational process, and a systematisation of pedagogical conditions for the implementation of competency-based training. The **results of the study** consist of determining the structure of professional competence of make-up artists and hair stylists, which includes professional-technological, artistic-aesthetic, communicative, organisational-professional and reflective-adaptive components. Pedagogical and organisational factors that ensure the effectiveness of their formation have been established, in particular, the integration of practice-oriented tasks, a modular learning logic, procedural assessment, and the approximation of the educational environment to the real conditions of professional activity. The main scientific and practical problems in implementing the competency approach have been identified: the formalisation of learning outcomes, the obsolescence of educational program content, and the insufficient pedagogical readiness of teachers. The **conclusions** indicate that the competency approach is a methodologically sound basis for modernising the professional training of make-up artists and hair stylists, as it ensures the formation of holistic professional readiness, adaptability, and competitiveness among specialists. Prospects for further research include empirical testing of the effectiveness of competency-based educational models, the development of indicators to assess the level of development of professional competencies, and the use of digital technologies to support individual educational trajectories in the beauty education system.*

Keywords: *vocational education, beauty industry, professional competencies, practice-oriented training, educational programmes, pedagogical conditions, labour market.*

Постановка проблеми. Сучасні трансформації ринку б'юті-послуг, зумовлені цифровізацією, зростанням конкуренції, підвищенням вимог до якості сервісу та орієнтацією на індивідуалізовані запити споживачів, актуалізують необхідність перегляду традиційних методів професійної підготовки візажистів і стилістів волосся. У цих умовах особливої значущості набуває компетентнісна практика, спрямована не лише на засвоєння фахових знань і технічних навичок, а й на формування здатності до їхнього ефективного застосування в реальних професійних ситуаціях, що характеризуються динамічністю, невизначеністю та високим рівнем відповідальності за результат.

Проблема полягає в тому, що чинні освітні програми у сфері б'юті-індустрії часто зберігають фрагментарний і репродуктивний характер підготовки, зосереджуючись на навчанні окремих технологічних методів без належної інтеграції

комунікативних, організаційних, підприємницьких і рефлексивних компонентів професійної діяльності. Це призводить до розриву між змістом навчання та реальними вимогами професійного середовища, знижує конкурентоспроможність випускників і обмежує їхні можливості для професійного розвитку та адаптації до змін у галузі.

Зазначена проблема має безпосередній зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями педагогіки професійної освіти, зокрема з обґрунтуванням теоретико-методологічних засад компетентної практики, уточненням структури професійної компетентності візажистів і стилістів волосся та визначенням ефективних педагогічних механізмів їхнього формування. У практичному вимірі її розв'язання пов'язане з удосконаленням освітніх програм, підвищенням якості підготовки кадрів для сфери б'юті-послуг, забезпеченням відповідності результатів навчання сучасним професійним стандартам і потребам ринку праці та з формуванням фахівців, здатних до безперервного професійного самовдосконалення й інноваційної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Огляд сучасних наукових досліджень за темою дає змогу виокремити чотири взаємопов'язані наукові напрями. Перший науковий напрям пов'язаний з осмисленням професійної ідентичності та соціокультурних засад професійної компетентності. Так, дослідник І. Юул зі співавторами (I. Juul et al.) [1] розглядають фахову підготовку перукарів як процес формування професійного «типу», у межах якого компетентність поєднує технічні вміння, професійні цінності та рефлексивне ставлення до діяльності. Автор А. Онищенко (A. Onyshchenko) [2] розглядає професійну компетентність працівників сфери послуг як інтегративну характеристику особистості, що формується за наявності спеціально організованих педагогічних умов і практичної спрямованості навчання. Водночас культурно-історичний вимір професії візажиста розкриває науковець А. Л. Маклін (A. L. McLean) [3], наголошуючи на ускладненні професійних ролей та вимог до майстерності фахівців під впливом розвитку медіа- та кіноіндустрії. Узагальнюючи, подальші дослідження цього напрямку доцільно спрямувати на аналіз впливу професійної ідентичності та культурного контексту на структуру і динаміку професійних компетенцій.

Другий напрям охоплює нормативно-педагогічні та організаційні засади реалізації компетентної практики у професійній освіті. Зокрема, вчений Д. Грінберг (D. Greenberg) [4] акцентує на формуванні здоров'язбережувальних і

правових компетенцій як обов'язкового складника підготовки фахівців індустрії краси. Дослідник К. Поттенджер (K. Pottenger) [5] аналізує професійне становлення візажистів через поєднання формальної освіти, виробничого досвіду та неформального навчання, що посилює прикладний вимір компетентнісної практики. Необхідність інтеграції професійних, комунікативних та етико-ділових компетенцій у зміст підготовки косметологів і стилістів волосся підкреслює науковець Т. Б. Гамільтон (T. B. Hamilton) [6]. Отже, подальші дослідження в цьому напрямі мають бути спрямовані на гармонізацію освітніх стандартів і регуляторних вимог у межах компетентнісної моделі професійної підготовки.

Третій науковий напрям пов'язаний із практико орієнтованими моделями навчання та формуванням професійної компетентності у реальному виробничому середовищі. Вчений Ю. Джу-Хсюань зі співавторами (Y. Ju-Hsuan) [7] доводять ефективність позааудиторних практик і стажувань як інструментів формування професійних компетенцій майбутніх фахівців косметології. Автори Ю. Банґ та Т. Парк (Y. Bang & T. Park) [8] обґрунтовують необхідність орієнтації освітніх програм на потреби ринку праці та сталий розвиток індустрії краси, що відповідає логіці компетентнісної практики. Міждисциплінарне розширення змісту професійної підготовки розглядають дослідники О. К. Сепену та Л. Еліасен (A. K. Serenu & L. Eliassen) [9], підкреслюючи зростання значення аналітичних і цифрових компетенцій у професійній діяльності фахівців галузі догляду за волоссям. Узагальнюючи, подальші дослідження цього напрямку доцільно спрямувати на інтеграцію практичної підготовки з цифровими та аналітичними складниками компетенцій.

Четвертий напрям охоплює інноваційні освітні технології та оцінювання результативності професійної діяльності. Науковець Л. Елдрідж (L. Eldridge) [10] аналізує еволюцію технік і засобів макіяжу, що актуалізує необхідність науково обґрунтованих знань у структурі професійної компетентності. Вчений К. Батрес зі співавторами (C. Batres et al.) [11] емпірично доводять необхідність доданої вартості професійно виконаного макіяжу порівняно із непрофесійним, що підтверджує значущість високого рівня спеціальних компетенцій. Автор Л. Лін (L. Lin) [12] розглядає дидактичні засади компетентнісної підготовки дизайнерів образу у закладах професійної освіти. Дослідник К. Батрес зі співавторами (C. Batres et al.) [13] наголошують, що професійні техніки макіяжу чинять статистично значущий перцептивний вплив, що підтверджує прикладну цінність спеціальних фахових

компетенцій. Практико орієнтовані тренувальні технології аналізують науковці М. Б. Махаяудін та А. А. Зіден (M. B. Mahayudin & A. A. Ziden), та автори Чжі Ай Юн та Чжі Су Хван (J. I. Yun & J. S. Hwang) [14; 15]. Доведено ефективність використання face chart і систем змішаної реальності для формування професійних умінь. Узагальнюючи, подальші дослідження цього напрямку мають бути зосереджені на поєднанні інноваційних освітніх технологій із компетентнісними моделями оцінювання результатів професійної підготовки.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри розвиток компетентнісної практики, у професійній підготовці візажистів і стилістів волосся залишаються нерозв'язаними питання цілісного визначення структури професійної компетентності, обґрунтування педагогічних умов її формування та організації освітнього процесу, зорієнтованого на реальні професійні результати. Зокрема, недостатньо систематизованими є проблеми розриву між освітніми програмами й вимогами б'юті-індустрії та формалізованого оцінювання результатів навчання.

Дослідження спрямоване на подолання цих прогалин шляхом комплексного аналізу змісту компетенцій, педагогічних механізмів їхнього формування та організаційних особливостей компетентнісної підготовки, що дає змогу поглибити наукове розуміння проблеми й удосконалити практику професійної освіти у сфері б'юті-індустрії.

Формулювання цілей статті (визначення завдання). Мета статті полягає у визначенні та науковому обґрунтуванні змісту і педагогічних механізмів реалізації компетентнісної практики в професійній підготовці візажистів і стилістів волосся відповідно до сучасних вимог б'юті-індустрії та ринку праці.

Для досягнення мети дослідження сформульовано такі завдання:

1. Визначити структуру професійної компетентності візажистів і стилістів волосся та педагогічні умови її формування у процесі професійної підготовки.
2. Проаналізувати організацію освітнього процесу з позицій забезпечення практичної спрямованості та результативності компетентнісної підготовки.
3. Виявити основні науково-практичні проблеми впровадження компетентнісної практики та обґрунтувати напрями вдосконалення професійної підготовки фахівців б'юті-індустрії.

Виклад основного матеріалу дослідження. У системі компетентнісно орієнтованої професійної підготовки візажистів і стилістів волосся зміст фахової

готовності розглядається як інтегрований результат опанування спеціалізованих умінь, професійно значущих знань і сталих моделей практичної поведінки. Специфіка б'юті-індустрії зумовлює поєднання техніко-технологічної точності з творчою варіативністю, сервісною культурою та здатністю працювати в умовах високої динаміки попиту. Відповідно, професійні компетенції не мають ізольованого характеру, а функціонують як взаємопов'язана система, що забезпечує якість послуги, безпеку клієнта та професійну стійкість фахівця. Узагальнену характеристику основних професійних компетенцій візажистів і стилістів волосся наведено в таблиці 1.

Таблиця 1

Складники професійної компетентності візажистів і стилістів волосся

Група компетенцій	Базові уміння та знання	Професійне призначення
Фахово-технологічні	Техніки макіяжу та укладання волосся, робота з інструментами й матеріалами, дотримання санітарно-гігієнічних норм	Гарантування якісного та безпечного виконання б'юті-процедур
Художньо-естетичні	Аналіз зовнішності, колористика, композиція образу, орієнтація в модних тенденціях	Формування гармонійного індивідуального образу клієнта
Комунікативні	Професійне спілкування, виявлення потреб клієнта, етика сервісу	Підвищення задоволеності клієнта та лояльності до фахівця
Організаційно-професійні	Планування робочого процесу, керування часом, ведення запису клієнтів	Оптимізація професійної діяльності в умовах інтенсивного навантаження
Рефлексивно-адаптивні	Самоаналіз роботи, готовність до навчання, адаптація до інновацій	Підтримка конкурентоспроможності та професійного розвитку

Джерело: сформовано автором на основі [1, р. 318; 3; 6, р. 22; 10; 11, р. 712–713]

Ці компетенції у сучасних умовах формують здатність фахівця ухвалювати професійні рішення в ситуаціях змінних запитів клієнтів, дефіциту часу та високих очікувань щодо результату. Так, фахово-технологічні компетенції реалізуються не лише через правильне виконання процедури, а й через вміння швидко обирати оптимальну техніку залежно від типу шкіри, структури волосся чи бажання клієнта. Художньо-естетичний компонент забезпечує адаптацію стандартних практик до індивідуальних особливостей зовнішності та подієвого контексту, зокрема підготовки до фотографування, публічного виступу або щоденного іміджу. Комунікативні навички у практиці проявляються як інструмент зниження професійних ризиків, оскільки грамотне уточнення очікувань клієнта мінімізує ймовірність незадовільного результату [1, р. 318]. Організаційно-професійна

компетенція набуває особливої ваги в умовах самозайнятості або роботи у салонах з інтенсивним потоком клієнтів, де ефективне планування безпосередньо впливає на економічні результати діяльності. Рефлексивно-адаптивна компетенція забезпечує здатність фахівця реагувати на появу нових матеріалів, цифрових платформ просування послуг і змін у професійних стандартах, що є основною умовою довготривалої професійної успішності в б'юті-індустрії.

Крім того, формування професійної компетентності візажистів і стилістів волосся в межах професійної підготовки потребує створення цілісної системи педагогічних умов, що забезпечують перехід від формального засвоєння навчального матеріалу до набуття стійкої професійної здатності діяти в реальних умовах б'юті-індустрії. У цьому контексті освітній процес має бути організований таким чином, щоб навчальні ситуації відтворювали логіку та динаміку професійної діяльності, стимулювали активну пізнавальну позицію здобувачів освіти й сприяли інтеріоризації професійних норм, цінностей і відповідальності за результат роботи. Вирішальне значення набуває не окремий метод чи форма навчання, а сукупність взаємопов'язаних педагогічних впливів, орієнтованих на досягнення результатів, співвіднесених із вимогами практики. З огляду на це в таблиці 2 наведено систематизацію основних педагогічних умов формування професійної компетентності у процесі підготовки візажистів і стилістів волосся подано.

Таблиця 2

Педагогічні умови формування професійної компетентності візажистів і стилістів волосся

Педагогічна умова	Зміст педагогічної реалізації	Очікуваний результат
Практикоорієнтованість навчання	Інтеграція навчальних завдань із реальними професійними кейсами, моделювання робочих ситуацій	Готовність до ухвалення професійних рішень у типових і нестандартних ситуаціях
Освітнє середовище, наближене до професійного	Використання професійного обладнання, матеріалів і цифрових інструментів б'юті-сфери	Зниження адаптаційних перешкод під час входження в професію
Суб'єктна позиція здобувача освіти	Залучення до самостійного планування результатів і оцінювання власної діяльності	Формування відповідальності та професійної автономії
Безперервний зворотний зв'язок	Поєднання експертного, колегіального та самооцінювання результатів роботи	Усвідомлення рівня сформованості компетенцій і напрямів їхнього розвитку
Інтеграція навчання та професійної практики	Узгодження освітніх завдань із вимогами ринку б'юті-послуг	Підвищення прикладної цінності професійної підготовки

Джерело: сформовано автором на основі [2, с. 188–189; 7, р. 590; 8, р. 118–119; 14, р. 85; 15, р. 99]

Практикоорієнтованість навчання реалізується через навчальні моделі, у яких відтворюється повний цикл професійної послуги: від первинного аналізу запиту умовного клієнта до аргументованого вибору технологічних рішень і підсумкового оцінювання їхньої ефективності. У таких умовах здобувач освіти навчається зіставляти власні дії з обмеженнями часу, ресурсів і очікувань результату, що відповідає реальній логіці діяльності в салоні або під час приватної практики [15, р. 99]. Освітнє середовище, наближене до професійного, функціонує як простір відпрацювання професійної поведінки, у якому обладнання, матеріали та організація робочого місця використовуються не демонстраційно, а відповідно до норм і стандартів професійної діяльності. Це дає змогу формувати звичку до раціонального використання інструментів та матеріалів, дотримання технологічної послідовності та контролю якості власної роботи. У результаті майбутній фахівець здобуває не лише технічну впевненість, а й усвідомлення відповідальності за безпеку та результат послуги в умовах різних професійних сценаріїв, зокрема роботи з клієнтами з індивідуальними особливостями або підготовки до публічних заходів. Суб'єктна позиція здобувача освіти педагогічно підтримується через залучення його до самостійного формулювання навчальних цілей і професійних завдань, зокрема через аналіз альтернативних способів їхнього розв'язання. У практичному вимірі це створює умови для розвитку професійного мислення, коли рішення ухвалюється не за зразком, а на основі аргументованого вибору, що є типовим для реальних умов б'юті-індустрії [14, р. 85]. Водночас механізм безперервного зворотного зв'язку, поєднуючи оцінювання викладача, взаємооцінювання та самооцінювання, виконує функцію корекції професійних дій на різних етапах навчання та запобігає формуванню поверхневих уявлень про якість професійної роботи. Інтеграція навчання з професійною практикою забезпечує перенесення сформованих компетенцій у реальне професійне середовище без значних адаптаційних втрат. У сучасних умовах це виявляється через виконання практичних завдань, орієнтованих на реальні типи замовлень, участь у навчально-професійних проєктах або стажуваннях, де результати роботи мають прикладну цінність. Сукупна дія цих педагогічних умов дає можливість розглядати професійну підготовку не як набір навчальних модулів, а як керований процес формування здатності до ефективної, відповідальної та адаптивної професійної діяльності в умовах сучасної б'юті-індустрії.

Крім того, практична спрямованість і результативність компетентнісної підготовки візажистів і стилістів волосся значною мірою визначаються

особливостями організації освітнього процесу, що задають логіку навчальної взаємодії, послідовність формування професійного досвіду та механізми перевірки досягнутих результатів. У цьому вимірі вирішального значення набуває не обсяг навчального матеріалу, а спосіб його структурування, поєднання різних форматів навчання та механізмів оцінювання в єдину процесуальну модель, орієнтовану на досягнення вимірюваних професійних результатів. Отже, освітній процес у компетентнісній парадигмі має забезпечувати поступовий перехід від навчально-контрольних ситуацій до квазіпрофесійних і професійно наближених форм діяльності, у яких результат навчання безпосередньо корелює з вимогами реальної практики. Для системного аналізу фахової підготовки базові організаційні особливості освітнього процесу, що забезпечують практичну спрямованість і результативність компетентнісної підготовки візажистів і стилістів волосся, узагальнено в таблиці 3.

Таблиця 3

Організаційні особливості освітнього процесу в умовах компетентнісної підготовки візажистів і стилістів волосся

Організаційна характеристика	Освітній механізм реалізації	Результативний ефект
Модульна логіка навчання	Побудова навчальних модулів навколо завершених професійних дій	Послідовне накопичення цілісного професійного досвіду
Поєднання навчальних форматів	Інтеграція аудиторної роботи, самостійної діяльності та практичних проєктів	Зростання стійкості сформованих компетенцій
Процесуальне оцінювання	Оцінювання не лише результату, а й процесу професійних дій	Усвідомлення логіки професійної діяльності
Диференціація освітніх траєкторій	Урахування індивідуального темпу та профілю підготовки	Підвищення навчальної мотивації та ефективності
Завершені практичні результати	Орієнтація навчання на створення конкретного професійного продукту	Безпосередній зв'язок освіти з вимогами практики

Джерело: сформовано автором на основі [1, р. 320–321; 4, р. 131; 5, р. 91; 9; 12, р. 275]

У сучасних умовах ці організаційні особливості працюють як механізм узгодження освітнього процесу з реальними професійними сценаріями б'юті-індустрії. Модульна логіка навчання дає змогу структурувати підготовку таким чином, що кожен етап навчання завершується формуванням здатності виконувати конкретну професійну дію в її повному циклі, а не ізольована технічна практика. Це забезпечує перенесення навчального досвіду в практичну площину без необхідності його повторного осмислення після завершення навчання. Поєднання різних форматів навчання створює умови для закріплення компетенцій у різних контекстах, що підвищує їхню стійкість і гнучкість. Процесуальне оцінювання як інструмент

регуляції навчальної діяльності забезпечує фіксацію не лише кінцевого результату, а й обґрунтованості професійних рішень, послідовності дій і здатності адаптуватися до змінних умов [4, р. 131]. Це особливо важливо в ситуаціях, коли результат залежить від багатьох суб'єктивних і зовнішніх чинників. Крім того, диференціація освітніх траєкторій забезпечує урахування індивідуальних особливостей підготовки, що сприяє збереженню навчальної мотивації та запобіганню формального засвоєння матеріалу. Водночас орієнтація освітнього процесу на завершений практичний результат у вигляді професійно значущого продукту дає змогу розглядати навчання як модель майбутньої діяльності, у межах якої компетентнісна підготовка набуває прикладного змісту та вимірюваної ефективності.

Проте впровадження компетентнісної практики у професійну підготовку візажистів і стилістів волосся в сучасних закладах освіти супроводжується низкою взаємопов'язаних науково-практичних проблем, що обмежують його реальну результативність. Однією з базових проблем є розмитість цільових орієнтирів підготовки: задекларовані компетенції не мають чітко визначених операціональних показників і залишаються на рівні описових формулювань, що ускладнює їхнє цілеспрямоване формування та перевірку. Це призводить до підміни результативної логіки навчання переліком навчальних тем і формальних видів діяльності, що не забезпечує переходу від засвоєння окремих умінь до формування цілісної професійної компетентності [2, с. 188]. Зокрема, суттєвою проблемою є неузгодженість між змістом освітніх програм і реальними вимогами професійного середовища, що зумовлено високою динамікою б'юті-індустрії та обмеженою здатністю освітніх систем оперативного оновлювати навчальні матеріали, технологічні практики та інструментальне забезпечення. Унаслідок цього компетенції формуються на основі застарілих моделей професійної діяльності, що негативно позначається на готовності випускників до роботи в реальних умовах та знижує їхню професійну адаптивність [1, р. 318–319]. Ще один блок проблем пов'язаний з оцінюванням результатів компетентнісної підготовки. У практиці закладів освіти переважають методи контролю, орієнтовані на фіксацію фрагментарних знань або технічних умінь, тоді як цілісна компетентність, що передбачає інтеграцію професійних рішень, відповідальності та контекстного мислення, залишається поза адекватним оцінюванням. Це зумовлює його формалізацію контролю та знижує його регулятивну й мотиваційну функції в освітньому процесі. Крім того, значущою науково-практичною проблемою є недостатня готовність педагогічних кадрів до повноцінної

реалізації компетентнісної практики, що виявляється у збереженні традиційної парадигми навчання, орієнтованої на демонстрацію зразків і їхнє відтворення. За таких умов вона звужується до використання окремих активних методів без трансформації логіки освітнього процесу та системи взаємодії між теорією й практикою. Додаткові труднощі пов'язані з обмеженістю матеріально-технічної бази, що не завжди сприяє відтворенню професійно наближених умов діяльності та забезпеченню сталості та послідовності практичної підготовки [14, р. 85]. Одночасно на системному рівні проблемним залишається поєднання освітніх та професійних складників підготовки, коли практична діяльність має епізодичний характер і не інтегрується в логіку формування компетенцій, зокрема суперечність між потребою індивідуалізації освітніх траєкторій і уніфікованими вимогами стандартів, що ускладнює персоналізацію навчання без втрати керованості освітнього процесу.

Таким чином, удосконалення професійної підготовки візажистів і стилістів волосся на засадах компетентнісної практики доцільно здійснювати через системне оновлення цілей, змісту та організації освітнього процесу з орієнтацією на вимірювані результати професійної діяльності. Насамперед освітнім програмам варто надати чіткої результативної логіки, у межах якої кінцеві компетенції формулюються як здатність виконувати повний цикл професійної діяльності, а не як перелік окремих умінь або навчальних тем. Це має супроводжуватися приведенням змісту навчання у відповідність до актуальних практик б'юті-індустрії шляхом регулярного перегляду програм, технологічних рішень і професійних сценаріїв, на яких ґрунтується підготовка. Важливим напрямом удосконалення є трансформація системи оцінювання, що передбачає перехід від перевірки ізольованих знань і технік до комплексного оцінювання сформованості компетенцій у квазіпрофесійних і практично наближених умовах. Оцінювання доцільно розглядати як інструмент розвитку, а не лише контролю, поєднуючи експертне, самооцінювання та аналіз результатів професійної діяльності. Одночасно необхідно забезпечити підвищення педагогічної готовності викладачів до роботи в компетентнісній парадигмі через методичну підтримку, професійне стажування та інтеграцію викладачів у сучасний професійний контекст б'юті-сфери. З метою підвищення прикладної ефективності підготовки доцільно посилювати зв'язок навчання з реальною професійною практикою шляхом упровадження довготривалих практичних проєктів, партнерства із салонами та студіями, зокрема використання реальних або змодельованих професійних замовлень як основи навчальної діяльності. Водночас індивідуалізація

освітніх траєкторій має поєднуватися з чіткими критеріями результатів, що дасть змогу враховувати різний рівень підготовки здобувачів освіти без втрати керованості процесу. Реалізація таких рекомендацій створює умови для формування професійно зрілих, адаптивних і конкурентоспроможних фахівців, здатних до ефективної діяльності в умовах динамічного розвитку сучасної б'юті-індустрії.

Висновки. У результаті дослідження виявлено, що компетентнісна практика у професійній підготовці візажистів і стилістів волосся забезпечує формування цілісної професійної готовності, орієнтованої на ефективну діяльність у реальних умовах б'юті-індустрії, а не на відтворення окремих технологічних операцій. Доведено, що результативність підготовки зумовлюється інтеграцією професійно значущих компетенцій і такою організацією освітнього процесу, що відтворює логіку повного циклу професійної діяльності та ґрунтується на ухваленні обґрунтованих рішень. Виявлено основні науково-практичні проблеми впровадження компетентнісної практики, зокрема нечіткість формулювання та вимірювання професійних компетенцій, невідповідність змісту освітніх програм динаміці б'юті-індустрії, формалізований характер оцінювання, недостатню готовність педагогів до роботи в компетентнісній парадигмі та обмеженість умов для відтворення професійно наближеного освітнього середовища. З'ясовано, що за наявності таких обмежень компетентнісна практика часто має декларативний характер і не забезпечує очікуваних результатів. Обґрунтовано практичні рекомендації щодо оновлення цілей, змісту й оцінювання професійної підготовки з орієнтацією на вимірювані результати, посилення зв'язку навчання з реальною професійною практикою та розвитку педагогічної компетентності викладачів. Перспективи подальших досліджень пов'язані з емпіричною перевіркою ефективності компетентнісно орієнтованих моделей підготовки, розробленням індикаторів оцінювання рівня сформованості професійних компетенцій і впровадженням цифрових освітніх інструментів у систему підготовки фахівців б'юті-індустрії.

Список використаних джерел

1. Juul I., Byskov L. H. To be or not to be a hairdresser type?. *Journal of Vocational Education & Training*. 2020. Vol. 72, № 3. P. 315–332. DOI: <https://doi.org/10.1080/13636820.2019.1599991>.

2. Onyshchenko A. Pedagogical conditions for the development of professional competence of skilled service workers. *Professional Pedagogics*. 2021. № 1. P. 185–196. DOI: <https://doi.org/10.32835/2707-3092.2021.22.185-196>.
3. McLean A. L. All for beauty: makeup and hairdressing in hollywood's studio era. New Brunswick: Rutgers University Press, 2022. 325 p. URL: <https://books.google.com.ua/books?id=DXCCEAAAQBAJ>
4. Greenberg D. Regulating glamour: a quantitative analysis of the health and safety training of appearance professionals. *UIC Law Review*. 2021. Vol. 54, № 1. P. 123–246. URL: <https://repository.law.uic.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2840&context=lawreview>
5. Pottenger K. Backstage with a makeup artist. *New Labor Forum*. 2021. Vol. 30, № 1. P. 88–92. DOI: <https://doi.org/10.1177/1095796020981940>.
6. Hamilton T. B. Cosmetologists: A practical career guide. London: Bloomsbury Publishing PLC, 2020. 108 p. URL: <https://books.google.com.ua/books?id=1rgDEAAAQBAJ>
7. Ju-Hsuan Y., Lo T. Y., Wu M. C., Wang L. F. Learning from experience – a probe into the off-campus internships under the five-year cosmetology technical and vocational education program. *Higher Education, Skills and Work-Based Learning*. 2021. Vol. 11, № 2. P. 587–599. DOI: <https://doi.org/10.1108/HESWBL-03-2019-0034>.
8. Bang Y., Park T. Needs analysis in technical vocational education and training (TVET) programs for sustainable development of women in Cambodian hair and beauty industry. *Journal of Technical Education and Training*. 2021. Vol. 13, № 3. P. 115–124. DOI: <https://doi.org/10.30880/jtet.2021.13.03.011>.
9. Sepenu A. K., Eliassen L. A Machine learning approach to revenue generation within the professional hair care industry. *SMU Data Science Review*. 2022. Vol. 6, № 1. Article 6. URL: <https://scholar.smu.edu/datasciencereview/vol6/iss1/6>
10. Eldridge L. Face paint: the story of makeup. New York: Abrams, 2022. 446 p. URL: <https://books.google.com.ua/books?id=LpplCgAAQBAJ>
11. Batres C., Porcheron A., Courrèges S., Russell R. Professional versus self-applied makeup: do makeup artists add value?. *Perception*. 2021. Vol. 50, № 8. P. 709–719. DOI: <https://doi.org/10.1177/03010066211029218>.
12. Lin L. Analysis on the construction and talent training of character image design in higher vocational colleges. *Proceedings of the 6th International Conference on Education, Language, Art and Inter-cultural Communication (ICELAIC 2019)*. Paris: Atlantis Press, 2020. P. 274–278. DOI: <https://doi.org/10.2991/assehr.k.191217.126>.

13. Batres C., Russell R., Workowski M. Makeup applied to facial features increases perceived skin evenness. *Vision Research*. 2023. Vol. 202. Article 108144. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.visres.2022.108144>.

14. Mahayudin M. B., Ziden A. A. Practice make perfect: The ongoing training in makeup skills using face chart. *International Conference on Special Education in South East Asia Region: proc. 10th Series 2020*. Redwhite Press, 2020. P. 81–92. DOI: <https://doi.org/10.32698/GCS-04262>.

15. Yun J. I., Hwang J. S. Makeup application process using a mixed reality (MR) training system. *Asian Journal of Beauty and Cosmetology*. 2023. Vol. 21, № 1. P. 93–106. DOI: <http://dx.doi.org/10.20402/ajbc.2022.0103>.